

Кир'ян Тетяна Іванівна,
кандидат педагогічних наук, докторант
кафедри загальної педагогіки і психології
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна

ГАЛУЗЕВА НОРМАТИВНА БАЗА ПЕРЕБУДОВИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ XXI СТОРІЧЧЯ

***Анотація.** Подано загальний системний огляд галузевої нормативної бази перебудови вищої медичної освіти в Україні на початку XXI сторіччя і виявлено важливі для освітнього процесу в медичних вищих навчальних закладах її особливості. З цією метою проаналізовано документи Міністерства охорони здоров'я й Міністерства освіти і науки України, які містять програмні документи (програми розвитку і реформування освіти) та поточні (навчальні плани). Проаналізовано документи, що відображують дві принципові тенденції в перебудові навчального процесу в медичних ВНЗ України в кінці XX – на початку XXI століття: по-перше, це наближення освіти до професійної діяльності майбутніх лікарів, спрямованість на практичне застосування набутих знань; по-друге – упровадження в сучасній медичній освіті новітніх технологій навчання, зокрема кредитно-модульної.*

***Ключові слова:** вища медична освіта України; перебудова вищої освіти; нормативні документи; програма розвитку освіти; навчальний план; галузева нормативна база; тенденції; кредитно-модульна система організації навчального процесу.*

Постановка проблеми. Принципи, що покладено в основу сучасної вищої медичної освіти України, мають не лише теоретичний характер, а й характер фіксованих норм, яким повинні відповідати освітні заклади. Ці норми закріплені в документах, що складають нормативну базу освітнього процесу. Такими документами постають закони, правові акти та інші нормативні документи, прийняті керівними державними органами, документи громадських організацій, а також зміст угод між державними органами або між освітніми закладами. Освітні нормативні документи мають різний ступінь обов'язковості: деякі з них є обов'язковими для виконання і передбачають санкції з боку держави за їх порушення, а деякі мають рекомендаційний характер. Нормативні документи також по-різному імплементуються в діяльності освітніх закладів: або безпосередньо приймаються до виконання (як державні закони), або постають основою для розроблення освітніми закладами власних програм, планів, рішень (як міжнародні декларації, звіти щодо освіти, програмні документи громадських організацій). Проте в будь-якому разі неможливо досягнути зміст, сенс і напрям освітнього процесу в сучасній медичній освіті України, не маючи повного, різнобічного і системного уявлення про його нормативну базу.

Аналіз останніх публікацій. У змісті нормативної бази освітньої діяльності в галузі вищої медичної освіти України можна виділити дві групи документів. По-перше, це законодавча та інша нормативна документація, яка регулює вищу освіту в межах України: документи вищих державних органів та органів керівництва освітою. По-друге, можна виділити нормативні акти, що діють безпосередньо в галузі вищої медичної освіти, визначають напрям і зміст розвитку лише медичних вищих навчальних закладів (ВНЗ) України. Остання група документів становить особливий інтерес для дослідження розвитку вищої медичної освіти в Україні. Ці документи публікувалися останнім часом у збірках нормативних актів державних органів України [1; 2; 3]. Зазначені матеріали досить широко використовуються в сучасній дослідницькій літературі з проблем вищої освіти України загалом і вищої медичної освіти зокрема. Висвітлюється роль нормативної бази в державному управлінні освітою [4; 5; 6; 7], зокрема медичною [8; 9], що використовується в загальних роботах із педагогіки вищої медичної освіти [10; 11].

Утім бракує загального системного огляду різних типів документів, що стосуються вищої медичної освіти України. Також існує потреба у створенні цілісної картини нормативної бази, за якою функціонують медичні ВНЗ на початку XXI сторіччя.

Мета статті. Сказане вище зумовлює мету статті – здійснити загальний системний огляд галузевої нормативної бази перебудови вищої медичної освіти в Україні на початку XXI сторіччя й виявити важливі для освітнього процесу в медичних ВНЗ її особливості. Для цього буде проаналізовано основні документи, що складають цю базу, виявлені основні тенденції в її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Специфіка медичної галузі вищої освіти вимагає її врахування в нормативних документах, які призначені для регулювання освітнього процесу. Йдеться про адаптування загальних принципів і норм перебудови вищої освіти до її медичної галузі, про конкретизацію окремих положень, а також вироблення додаткових вимог, що зумовлені особливостями діяльності медичних ВНЗ. Нормативні документи призначені саме для медичних ВНЗ України вироблялися в період, який розглядається керівними органами медичної освіти, насамперед, департаментом вищої освіти Міністерства охорони здоров'я. Основою реформування медичної освіти в 90-ті роки XX століття стала Програма розвитку медичної освіти в Україні на період 1993-2002 рр., яку затвердила Колегія Міністерства охорони здоров'я, і яка була схвалена Комісією Верховної Ради України з питань охорони здоров'я. Програма мала комплексний характер, оскільки містила всі рівні підготовки і перепідготовки фахівців з охорони здоров'я. Перший рівень охоплював профорієнтацію – організацію на базі старшої середньої школи медичних ліцеїв при вищих навчальних закладах або профільних класів. На другому рівні передбачалася підготовка молодших спеціалістів – медичних сестер і помічників лікаря шляхом реорганізації навчального процесу в медичних училищах і створення нових навчальних закладів (медичних коледжів). Третій рівень становив підготовку лікаря-бакалавра – шляхом поступової реорганізації чинної системи медичної освіти, яка передбачала зарахування на 1-й курс студентів на медичні і стоматологічні факультети з 5-річним терміном навчання за новими навчальними планами. Четвертий рівень містив підготовку лікаря-спеціаліста, яка передбачала спеціалізацію в інтернатурі за базовими лікарськими спеціальностями терміном 2-4 роки з державною атестацією та видаванням сертифіката на право самостійної практичної лікарської діяльності. На п'ятому рівні відбувалася підготовка лікаря-магістра – організація магістратури з основних лікарських спеціальностей для лікарів-спеціалістів і талановитої молоді, яка виявила схильність до наукової роботи. Нарешті, шостим рівнем поставала перепідготовка й удосконалення медичних фахівців шляхом реорганізації системи атестації лікарів на кваліфікаційні категорії (II, I, вища). [9, с. 15–16].

Значна увага приділена Міністерство охорони здоров'я України навчальним планам медичних ВНЗ. Суттєві зміни внесено до навчальних планів згідно з наказом МОН України від 03.04.96 р. за № 70 «Про зміни до навчального плану підготовки лікарів у навчальних закладах України». Аналізуючи ці зміни, можна говорити про клінічну спрямованість навчального процесу як один із специфічних для медичної освіти напрямів її перебудови. З клінічних дисциплін для занять у поліклініці відводиться не менш як 25 % годин, що передбачені для відповідної дисципліни. Загальний обсяг годин освітньо-професійної програми повної вищої медичної освіти за рівнем лікаря-спеціаліста за 6 років навчання мав становити 12998 годин. З них на гуманітарні дисципліни відведено 1 188 годин (9,1 %); на соціально-економічні дисципліни – 432 години (3,3 %); на фундаментальні дисципліни – 2 180 годин (16,8 %); на професійно орієнтовані дисципліни – 7 902 години (60,8 %); на курси за вибором – 324 (2,5 %); на виробничу практику – 972 години (7,5 %) [9, с. 16–17].

Удосконалення навчальних планів тривало й після 2000 року. Так, наказом МОН України від 08.07.2010 р. за № 539 внесено зміни до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» кваліфікації «Лікар» у вищих

навчальних закладах IV рівня акредитації за спеціальностями «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Медико-профілактична справа». Особливістю цього плану стала нова методологія організації навчального процесу – кредитно-модульна система. Структура навчального плану була предметно інтегрованою й зорієнтованою на дотримання логічної послідовності викладання дисциплін, що становлять відповідні цикли підготовки: гуманітарної та соціально-економічної, природничо-наукової та професійної. Назви та обсяги вивчення гуманітарних і соціально-економічних дисциплін при цьому було регламентовано Міністерством освіти і науки (МОН) України. Особлива увага приділялася практичній підготовці студентів, яка мала здійснюватися у формі виробничої практики та професійної клінічної практичної підготовки студентів. Згідно з планом виробнича практика на 2-му і 3-му курсах проводиться впродовж навчального року: з догляду за хворими – на 2-му курсі (150 годин на 4-му семестрі у відділеннях стаціонару); сестринська практика – на 3-му курсі (120 годин на 6 семестрі у відділеннях стаціонару). Професійна клінічна практична підготовка студентів на 4–6-му курсі здійснюється відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик під час вивчення клінічних і гігієнічних дисциплін та в ході виробничої практики. Виробнича лікарська практика на 4-му курсі (4 тижні) та 5-му курсі (4 тижні) проводиться або впродовж навчального року, або в літній період за рішенням ученої ради вищого навчального закладу. Обсяг практичної роботи студентів у амбулаторно-поліклінічних установах становить не менше 25 % кількості навчальних годин, що передбачені на практичні заняття з дисципліни [12]. Наведені документи вможливають виявлення двох принципових тенденцій у перебудові навчального процесу в медичних ВНЗ України в кінці ХХ – на початку ХХІ століття. По-перше, це наближення освіти до професійної діяльності майбутніх лікарів, спрямованість на практичне застосування набутих знань. Така мета ставилася перед медичною освітою і в радянський період, проте тепер вона пов'язана з компетентнісним підходом, набула більш змістового характеру. По-друге, слід відзначити застосування в сучасній медичній освіті новітніх технологій навчання, зокрема кредитно-модульної. Навчання перебудовується на принципах, що наближені до світової та європейської освітньої практики.

Необхідність реформування вищої медичної освіти України є особливо відчутною на початку ХХІ століття, коли постає питання про приєднання України до Європейського освітнього простору. Ця необхідність привела до вироблення Міністерством охорони здоров'я України кількох програмних документів, що стали орієнтирами в діяльності медичних ВНЗ у перші два десятиріччя ХХІ століття. Насамперед, ідеться про Концепцію реформування системи підготовки лікарів в Україні на 2004-2010 роки. Концепція передбачає поділ медичної освіти на «три послідовні етапи, які нерозривно поєднані між собою, бо кожний наступний етап ґрунтується на попередньому і забезпечує новий, вищий за попередній рівень підготовки лікарів». Перший етап медичної освіти – це додипломна підготовка лікарів у вищих медичних навчальних закладах протягом 6 років. Другий етап медичної освіти – це післядипломна освіта, яка передбачає підготовку лікарів до медичної практики в закладах післядипломної освіти. Третій етап – це безперервний професійний розвиток (БПР) лікаря впродовж 30-40 років свого професійного життя. Концепція вводить контроль якості підготовки лікарів, що починається зі вступу на медичні спеціальності, «профілізованого незалежного тестування абітурієнтів за профілізованим комплексним стандартизованим тестом на вміння застосовувати знання з біології, хімії та фізики». На етапі додипломної підготовки передбачено «ліцензування й акредитація ВНЗ, система контролю навчальної діяльності в межах ECTS, ліцензійний іспит Крок 1 з базових дисциплін». По закінченні ВНЗ мало проводиться «оцінювання рівня підготовки випускника на відповідність вимогам Державних стандартів – ліцензійний іспит Крок 2 з клінічних дисциплін, практично-орієнтований іспит» [2].

У 2008 році було прийнято (наказ МОЗ України від 12.09.2008 за № 522/51) Концепцію розвитку вищої медичної освіти в Україні до 2010 р. Необхідність уточнення

й розширення освітніх завдань була викликана тим, що, як зазначалося в Концепції, «на сьогодні в країні ще не досягнуто рівня клінічної підготовки молодших спеціалістів із медичною освітою та лікарів відповідно до міжнародних стандартів, повільно запроваджуються в навчальний процес сучасні наукові розробки та засади доказової медицини, ... у галузі наростає кадровий дефіцит медичних працівників, перш за все, у первинній ланці та закладах охорони здоров'я, розташованих у сільській місцевості». Відзначається також «недостатнє фінансування вищої медичної школи та, як наслідок, проблеми в матеріально-технічному оснащенні вищих навчальних закладів». Була поставлена мета «привести вищу медичну освіту – структуру, зміст, терміни підготовки – у відповідність до міжнародних освітніх стандартів з урахуванням потреб охорони здоров'я країни». Для цього передбачається вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема вдосконалення державних освітніх стандартів, упровадження в післядипломну освіту інституту резидентури, удосконалення системи атестації лікарів, створення мережі університетських лікарень МОЗ України та клінік при вищих навчальних закладах, ліквідація кадрового дефіциту в галузі шляхом збільшення обсягів державного замовлення. Іншими завданнями було визначено поглиблення взаємозв'язку навчального процесу з науковою та лікувальною діяльністю вищих навчальних закладів; розширення практики створення науково-навчальних центрів, спільних факультетів, кафедр і дослідницьких лабораторій, наукових установ спільно з Академією медичних наук України, залучення працівників наукових установ Академії медичних наук України до науково-педагогічної діяльності у вищих медичних навчальних закладах і закладах післядипломної освіти. Особлива увага приділяється впровадженню в навчальний процес доказової медицини і стандартів надання медичної допомоги населенню. Для поліпшення матеріального і фінансового стану медичних ВНЗ передбачається надання підтримки вищим навчальним закладам у частині залучення до загального фонду державного бюджету коштів для забезпечення ефективного навчального процесу й проведення сучасних наукових розробок, модернізації матеріально-технічної бази та придбання навчальних і наукових видань, розвитку інформаційно-телекомунікаційного середовища і накопичення електронних інформаційних ресурсів. Принцип академічної мобільності знайшов відображення в запланованому розширенні прийому іноземних громадян до вищих навчальних закладів і створення каналів інформаційного обміну з іноземними державами [2]. Концепція 2008 року була досить амбітною, але її цілі вимагали більшого часу для їх досягнення. Зрозуміло, що до 2010 року ця програма була здійснена лише частково.

Новим перспективним планом дій стала Програма розвитку вищої медичної освіти до 2015 року, що затверджена МОЗ України в 2010 році. Цілі й напрями діяльності в цій програмі значною мірою збігаються з Концепцією 2008 року. Передбачаються розробки сучасних державних освітніх стандартів, удосконалення навчальних планів підготовки лікарів із фаху «Лікувальна справа», розроблення нового положення про інтернатуру (первинну спеціалізацію) лікарів, підготовка національних підручників і посібників із навчальних дисциплін відповідно до сучасних державних освітніх стандартів. Знов наголошується на необхідності подальшого розвитку мережі університетських клінік та університетських лікарень. Як окреме завдання постає «омолодження та посилення кадрового, наукового та педагогічного потенціалу вищих навчальних закладів та його ефективне використання». Новим у програмі стає заплановане «узгодження ринку освітніх послуг, які надаються у сфері медичної освіти, з потребами галузі охорони здоров'я шляхом збільшення обсягів державного замовлення на підготовку лікарів до 6,8 тисячі осіб у зв'язку зі значним кадровим дефіцитом медичних кадрів у первинній ланці охорони здоров'я» [2]. Загалом Програму 2010-2015 років можна вважати розвитком і продовженням Концепції 2008-2010 років. Основні положення цих програмних документів зберігаються, що свідчить про наявність загальних проблем і напрямів удосконалення в медичній освіті України початку XXI століття. Ці проблеми пов'язані, з одного боку, з

необхідністю підвищити якість навчального процесу, приведенням його у відповідність до сучасних вимог медичної науки й практики. З іншого боку, йдеться про поліпшення матеріального стану медичних ВНЗ, їх кадрового забезпечення, клінічної та науково-дослідницької бази. Медична освіта в такий спосіб відбиває як новітні тенденції в освіті, так і соціальне замовлення, яке йде від установ галузі охорони здоров'я.

Саме тому певним орієнтиром для розвитку медичних ВНЗ стала Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я України на 2015-2020 роки, що прийнята МОЗ України в 2014 році. Деякі розділи Стратегії стосуються проблем освіти. У розділі «Контрактування персоналу» цілком справедливо стверджується, що «головним активом будь-якої системи є люди». Звідси «в українській системі охорони здоров'я необхідно встановити чіткі межі між отриманням диплома та структурою кадрів». Зазначається, що «вищі навчальні заклади повинні працювати під егідою Міністерства освіти» [13, с. 31]. У розділі «Навчання та підвищення кваліфікації» прогнозується зменшення медичних спеціальностей і залежність медичних послуг від умов і вимог ринку. Для поліпшення управління закладами охорони здоров'я пропонуються магістерські програми в університетах і курси підвищення кваліфікації, а також розвиток дистанційного навчання [13, с. 32]. Зміст Стратегії дає підстави вважати, що головним у підготовці медичних кадрів стає зараз принцип конкурентоспроможності. Стратегія 2014 року має досить жорстку ринкову спрямованість, що означає й певну переорієнтацію в тому самому напрямі сучасної вищої медичної освіти України.

Висновки. Характеристика вищої медичної освіти України кінця ХХ – початку ХХІ століть містить положення, що мають правовий статус і є обов'язковими для виконання в освітньому процесі. Ці положення утворюють зміст документів, що прийняті керівними державними органами в галузі вищої освіти. Виокремлено групу документів, які за обсягом дії стосуються лише медичної освіти України. Нормативні документи, що призначені для вищої медичної освіти України, приймаються в указаний період Міністерством охорони здоров'я та Міністерством освіти і науки України. Серед цих документів можна виділити програмні (Програма розвитку медичної освіти в Україні на період 1993-2002 рр., Концепція реформування системи підготовки лікарів в Україні на 2004-2010 роки, Концепція розвитку вищої медичної освіти в Україні до 2010 року, Програма розвитку вищої медичної освіти до 2015 року) і поточні (навчальні плани медичних ВНЗ, що приймаються Міністерством охорони здоров'я України). Програмні документи визначають етапи медичної освіти, способи контролю якості підготовки лікарів, напрями вдосконалення державних освітніх стандартів у галузі медичної освіти, заходи з поліпшення матеріального і фінансового стану медичних ВНЗ, їх кадрове забезпечення. Навчальні плани регламентують зміст і структуру навчання в медичних ВНЗ, відображають дві принципові тенденції в перебудові навчального процесу в медичних ВНЗ України в кінці ХХ – на початку ХХІ століття: наближення освіти до професійної діяльності майбутніх лікарів, спрямованість на практичне застосування набутих знань; застосування в сучасній медичній освіті новітніх, у тому числі кредитно-модульної технологій навчання.

Список використаної літератури

1. МОН України. Нормативно-правова база [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/>
2. МОЗ України Публічна інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20050704_0.html
3. Програма МОЗ України розвитку вищої медичної освіти на 2011-2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20101227_p.html
4. Батечко Н. Г. Державне управління сферою вищої освіти України : суперечності сучасного розвитку / Н. Г. Батечко // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія : «Педагогіка». – 2012. – Т. 209. – Вип. 197. – С. 10–15.

5. Білинська М. М. Державне управління галузевою стандартизацією в умовах реформування вищої медичної освіти в Україні : автореф. дис ... д-ра наук з державного управління / Марина Миколаївна Білинська. – К. : Б.в., 2004. – 36 с.
6. Губерська Н. Л. Система державного управління вищою освітою в Україні / Н. Л. Губерська // Право і суспільство. – 2014. – № 6.2. – С. 49–55.
7. Поступна О. В. Механізми державного управління вищою освітою України / О. В. Поступна // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 1. – С. 107–111.
8. Криштопа Б. П. Управління вищою медичною освітою в Україні : системно-історичний аналіз / Б. П. Криштопа // Український медичний часопис. – 2000. – № 3. – С. 132–138.
9. Логуш Л. Г. Національна освітня політика та напрями розвитку медичної освіти / Л. Г. Логуш // Неперерв. проф. освіта : теорія і практика. – 2012. – № 3/4. – С. 15–19.
10. Вознюк Т. Г. Менеджмент навчально-виховного процесу : навч.-метод. посібник [для керівників структур. ланок вищ. мед. навч. закладів I-II рівнів акредитації] / Т. Г. Вознюк. – К. : Здоров'я, 2002. – 127 с.
11. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти : підручник / С. Д. Максименко, М. М. Філоненко – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
12. Український медичний часопис [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.umj.com.ua/article/3282/zatverdzheno-novij-navchalnij-plan-pidgotovki-likariv>
13. Стратегічна дорадча група з питань реформування системи охорони здоров'я в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://healthsag.org.ua/strategiya/>

References

1. The Department of education and science of Ukraine. The Legislation of Ukraine. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws> (in Ukr.)
2. Laws of Ukraine. Legal information portal Retrieved from: http://www.uazakon.com/documents/date_5x/pg_irwjos.htm (in Ukr.)
3. The Ministry of education and science of Ukraine. Regulatory framework. Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/> (in Ukr.)
4. The Ministry of health of Ukraine. Public information. Retrieved from http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20050704_0.html (in Ukr.)
5. The program of The Ministry of health of Ukraine for the development of higher medical education in 2011-2015. Retrieved from http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20101227_p.html (in Ukr.)
6. Batechko, N. G. (2012). State management of higher education of Ukraine: contradictions of modern development. *Naukovi pratsi Chornomorskogo derzhavnogo universitetu. Seriya Pedagogika (Scientific works of the Black sea state University, Series: Pedagogy)*, 209, 197, 10–15 (in Ukr.)
7. Bilynska, M. M. (2004). State administration of the brunch standardization in the conditions of reforming of the higher medical education in Ukraine. The Candidate of Science's thesis for degree of Candidate of Science in administration sciences. Kyiv (in Ukr.)
8. Guberska, N. L. (2014). The state system of higher education management in Ukraine. *Pravo i suspilstvo (Law and society)*, 6-2, 49–55 (in Ukr.)
9. Postupna, O. V. (2010). The mechanisms of higher education governance in Ukraine. *Strategichnyy prioritetnyy (Strategic priorities)*, 1, 107–111 (in Ukr.)
10. Krishtopa, B. P. (2000). The management of higher medical education in Ukraine: a systematic historical analysis. *Ukrayinsky medychny chasopys (Ukrainian medical journal)*, 3, 132–138 (in Ukr.)
11. Logush, L. G. (2012). National educational policy and the directions of medical education development. *Neperervna profesiyina osvita: teoriya i praktika (Continuous professional education: theory and practice)*, 3-4, 15–19 (in Ukr.)
12. Voznyuk, T. G. (2002). The management of the educational process. Kyiv: Zdorov'ya (in Ukr.)
13. Maksimenko, S. D. (2014). Pedagogics of higher medical education. Kyiv: Centr uchbovoyi literatury (in Ukr.)
14. Ukrainian medical journal. Retrieved from <http://www.umj.com.ua/article/3282/zatverdzheno-novij-navchalnij-plan-pidgotovki-likariv> (in Ukr.)
15. Strategic advisory group on reforming healthcare system in Ukraine. Retrieved from <http://healthsag.org.ua/strategiya/> (in Ukr.)

Abstract. Kir'an T. I. *Industry the regulatory framework of the restructuring of higher medical education in Ukraine in the early twenty-first century.*

Introduction. This article presents a general systematic review of the normative framework for the transformation of higher medical education in Ukraine in the early twenty-first century and identifies its features which are important for the educational process in medical universities.

For this **purpose** the main legislative documents in the field of higher education, as well as documents of the Ministry of health of Ukraine and Ministry of education and science have been

analyzed. Normative documents which are intended for higher medical education of Ukraine have been created within the specified period by the Ministry of health of Ukraine and the Ministry of education and science.

Results. Two types of documents were distinguished – program ones (programs of education development and reforming) and ongoing (training plans). Program documents define the stages of medical education, methods of quality control of doctors training, directions of perfection of state educational standards in the field of health education, measures to improve the material and financial condition of medical schools, their staffing. Training plans regulate the content and structure of training in medical schools. Analyzed documents reflect two fundamental trends in the restructuring of the educational process in medical universities of Ukraine in the late XX – early XXI century: firstly, this is the approximation of education to professional activity of future doctors, focusing on the practical application of the acquired knowledge; secondly, this is the application of the new teaching technologies, particularly in the credit-modular in modern medical education.

Conclusion. Characteristics of higher medical education of Ukraine in the late XX – early XXI centuries contains provisions legally binding in the educational process. These provisions form the content of the documents adopted by the governing state bodies in the field of higher education. A dedicated group of documents, the volume actions apply only to the medical education of Ukraine. Normative documents are intended for higher medical education of Ukraine, are accepted in the specified period by the Ministry of health and the Ministry of education and science of Ukraine. Among these documents it is possible to allocate software and current.

Contemporary policy documents reflect two basic trends : bringing education to professional activity of future doctors, focus on practical application of acquired knowledge; the application of modern medical education the latest, including credit-modular technologies of training.

Key words: higher medical education of Ukraine; the restructuring of higher education; normative documents; program of the development of education; training plan; sectoral regulatory frameworks; trends; credit-modular system of organization of educational process.

Одержано редакцією 28.09.2016
Прийнято до публікації 03.10.2016

УДК 351.851:37.014

Козинець Ольга Дмитрівна,
аспірантка кафедри початкової освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ШКІЛ ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Анотація. Здійснено аналіз наукової літератури і дисертаційних робіт, що дозволяє автору стверджувати про відсутність цілісного дослідження проблеми діяльності шкіл передового досвіду в системі управління медичною освітою. Актуальність дослідження цієї проблеми в Україні впродовж другої половини ХХ – на початку ХХІ століття вмотивована широким проблемним полем і посилена рядом наведених суперечностей.

Ключові слова: діяльність; школи передового досвіду; управління; медична освіта; професійна підготовка; післядипломна освіта; медичні працівники; Україна.

Постановка проблеми. Реформування системи охорони здоров'я на національній основі з переорієнтацією на вдосконалення первинної медико-санітарної допомоги і впровадження принципів сімейної медицини наразі висуває нові вимоги до якості підготовки фахівців цієї галузі. З моменту отримання незалежності в Україні стає можливим вивчення